

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri pošt. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XV.

V Ljubljani, v četrtek, 17. marca 1932.

Štev. 33.

Potujte po Jugoslaviji

Da se rešimo iz sedanje krize in da pridemo do blagostanja, moramo ne samo izvabiti vseh zakladov, ki so v naši zemlji, temveč izkoristiti moramo tudi vso lepoto in raznovrstnost naše dežele. Zato treba dodati geslu: Kupujte domače blago, da dvignete s tem domačo produkcijo, še geslo: Potujte po Jugoslaviji! Noben dinar ne sme po nepotrebnem iz naše države in zato moramo kupovati vse svoje potrebščine v prvi vrsti doma. Prav tako pa tudi ne sme noben dinar iz Jugoslavije za nepotrebna potovanja in zato bi vršili le polovičarski posel, če ne bi svojih počitnic prebili predvsem v Jugoslaviji.

To je tem bolj nujno, ker smo že lani videli, da je splošna gospodarska kriza silno zadela naša letovišča. Dotok tujcev je silno padel in računati je s tem, da bo letos padel v še večji meri, ker po drugih državah že obstoji ostra propaganda proti potovanjem po tujini. — Zlasti v Avstriji s posebno vneto agitirajo, da noben Avstrijec ne potuje v tujino, še bolj ko ta propaganda pa bodo zalegle razne devizne omejitve, ki skoraj onemogočujejo Avstrijecem potovanje po tujini. Nobenega dvoma nadalje tudi ni, da bo ta avstrijska propaganda našla močan odmev v Nemčiji, s čemer bo naša hotelska industrija prav občutno prizadeta. Je že neke vrste samozasčita, če delamo na to, da bo po vsej državi veljal klic: Potujte po Jugoslaviji!

Pa še cela vrsta drugih razlogov je, da vsi propagiramo geslo: Potujte po Jugoslaviji! Naša hotelska industrija je še mlada in zato potrebuje vso podporo države in javnih korporacij. V dobi tujске sezone bi moralo vse biti v službi tujškega prometa. Vlaki, avtobusne zveze, pošta, razne prireditve, razne polne in druge olajšave, vse to bi moralo pospeševati tujski promet. Propaganda za potovanja po Jugoslaviji bi morala zato biti obenem akcija, da se odpravijo vsi nedostaki, za katerimi boleha naš tujski promet. Geslo, da treba potovati predvsem po Jugoslaviji, bi moralo biti tudi opomin vsem Jugoslovanom, da spoznajo svojo domovino.

In ta opomin je silno potreben in nujen, ker le premnogo Jugoslovanov je, ki nimajo pojma o lepotah svoje domovine in ki ne poznajo njenih zanimivosti ter zdravilnih vod. Cele pokrajine naše države so še skoraj čisti nepoznane in le tu in tam zaide turist v te kraje in se potem čudi, da je vsa ta lepota neopazena.

A tudi za naše notranje-politično življenje je največje važnosti, da propagiramo geslo: Potujte po Jugoslaviji! Koliko sporov, koliko nesporazumov bi si prihranili, če bi se boljše poznali, če bi se s potovanjem po Jugoslaviji zblížali. Koliko časa smo zapravili, ker smo se samo medsebojno nasprotovali in pobijali, ker se nismo poznali, ker smo si ostali tuji! Kje bi že bilo naše gospodarstvo, če bi takoj od začetka posvečali največjo pozornost gospodarskim vprašanjem in malo manj političnim! — Potujte po Jugoslaviji; To se pravi zato tudi: Popravite zamujeno!

V kratkem bodo velikonočne počitnice in tedaj je prva prilika, da postane geslo: Potujte po Jugoslaviji! — tudi živna resnica. In če bi se zgodilo, da ne bi nekateri znali sami od sebe upoštevati tega gesla, potem je pač potrebno, da jim uradi pomagajo, da se ravnajo po tem geslu. Nobenega potnega lista ljudem, ki hočejo le za zabavo nositi denar v tujino! Danes treba varčevati na vseh koncih in zato je lahkomišljeno zapravljanje našega denarja v tujini tem bolj napačno.

Samo po sebi se razume, da za potrebno in nužno potovanje v tujino ne

sme biti nobenih ovir, kajti tudi klic: Potujte po Jugoslaviji! — ni nastal iz nobene ozkosrčnosti, temveč le iz našega naravnega stremjenja po gospodarski neodvisnosti in po blagostanju.

Na vseh poljih in v vseh panogah se mora izvesti naša gospodarska osamosvojitve in zato ne gre brez gesla: Potujte po Jugoslaviji!

NABAVA INDUSTRIJSKE SOLI

Interesantom iz Dravske banovine se v zadnjem letu nalazuje nabava industrijske soli pri monopolskih skladiščih v Beogradu in v Smederevu iz razlogov, katere je uprava državnih monopolov že svoječasno objavila. Ker je bilo zasigurano, da bodo naši interesenti dobivali industrijsko sol iz teh skladišč samo začasno, dokler se ne razproda njihova zaloga, se je Zbornica za TOI v Ljubljani ohnila na upravo državnih monopolov s prošnjo, da začne čimprej dobavljati industrijsko sol tudi iz drugih skladišč. Na tozadevno vlogo je uprava odgovorila Zbornici, da je industrijska sol iz skladišča v Beogradu že razprodana, v skladišču v Smederevu pa je na zalogi še okoli 36 vagonov. Čim bo tudi ta zaloga razprodana, bodo dobivali interesenti industrijsko sol zopet iz onih skladišč, ki bodo za nje povoljnija. Zbornica obvešča o tem odgovoru interesente, ki so se v zadevi industrijske soli v zadnjem času na njo obrnili.

SKUPNI DAVEK OD LESTENCEV IN OD RADIOAPARATOV

Na konkretno vprašanje, kako je postopati pri pobiranju skupnega davka od lestencev in od radio-aparátov, je ministarstvo za finance z razpisom z dne 26. februarja 1932, No. 1758 pojasnilo sledeče: Pri uvozu radio-aparátov, kadar se uvažajo razloženi, se porablja carinska stopa iz car. tar. post. 655 t. 6. Ker se radio-aparati in njihovi deli, tudi če se uvažajo kompletni, carinijo po isti tarifni postavki. Skupni davek za nje znaša po davčni tarifi 783 od vrednosti 3-2%. Pri uvozu se lestenci, ki se uvažajo vedno razloženi, carinijo po obdelavi in materialu, iz katerega so, po raznih tarifnih številkah in postavkah. — Skupni davek za nje se pobira po vsrežni postavki carinske tarife.

UVOZ PARKETOV V FRANCIJO

Z dekretom francoske vlade od 31. decembra 1931 je Jugoslaviji v Franciji za prvo trimesečje tega leta dovoljen razen kontingenta za uvoz navadnega rezanega lesa (carinske postavke francoske carinske tarife 128, 128 bis in 133) v višini od 5763 ton, kateri je že izrpan, tudi kontingent za uvoz predmetov iz lesa — ouvrages en bois — (carinske postavke franc. carinske tarife 597 in 600) v višini od 280 ton. Parketi spadajo pod carinsko postavko 600 francoske carinske tarife, katere glasi v originalu:

600 Bois rabotés, rainés et (ou) bouvetés, planches, frises ou lames de parquets, rabotées, rainées et (ou) bouvetées: en chêne ou bois dur 18-50, en sapin ou bois tendre 12-95.

Iz gornjega je razvidno, da je tudi uvoz parketov v Franciji kontingentiran.

Kontingent za prvo trimesečje tega leta od 280 ton za predmete iz lesa — ouvrages en bois — carinske postavke 597 in 600 francoske carinske tarife, katerega ima Jugoslavija v Franciji, ni bil porazdeljen na posamezne zbornice v Jugoslaviji in prihaja v prvi vrsti v obzir za izvoznike raznih predmetov iz lesa iz Dravske banovine. Ta kontingent ni še izrpan.

Glej v vsaki številki

»Trgovskega lista« »Ponudbe in povpraševanja«, ki nudijo ugodne kupčijske prilike. Zato jih vsi, zlasti podeželski trgovci, morajo čitati!

Državne trošarine

Med državnimi dohodki zavzemajo v našem državnem gospodarstvu trošarine važno vlogo. Saj znašajo, n. pr. v proračunu za 1932-33 okoli 900 milijonov dinarjev, to je 12% vseh državnih dohodkov ali preko polovice državnih neposrednih davkov. V povojni dobi se je zakon o državnih trošarinah postopoma izpopolnjeval, da je končno izenačil vse različne predpise, ki so preje veljali v posameznih delih države. Kakor pri vsakem izenačenju tako tudi pri izenačenju državnih trošarin ni bilo mogoče predpisov tako urediti, da bi pri različnih posebnostih v posameznih delih države vsestransko ustrezali. Vsa del države ima glede trošarin svoje posebne želje in svoje posebne zahteve.

Pri nas tare našo legalno trgovino z žganjem najbolj trošarine prosta žganjekuha na kmetih, ki sega gotovo preko prvotnega namena in cilja. Načelno pač nikdo ne ugovarja, da si kmetovalec iz lastnih pridelkov izkuha brez plačila trošarine toliko žganja, kolikor ga potrebuje za sebe in svojo družino. Preko cilja pa gre, ako se sme kuhati žganje na kmetih tudi iz kupljenih snovi, n. pr. iz fig itd., kar se v izdatni meri dogaja. Velik del brez trošarine izkuhanega žganja kmetovalec prodajo, ne da bi plačali kupci zanj trošarino. Kmetško žganje se prodaja celo od hiše do hiše. Na ta način izgubi država težke denarje na državni trošarini. Ogromno škodo pa ima poleg tega trgovina, ki s svojim zatrošarinjenim žganjem ne more konkurirati kmetškemu žganju, ki dohaja v neposredni konzum brez plačila trošarine.

Tudi glede trošarine na vino imamo pri nas zadosti povoda, da želimo gotove izpremembe. Predvsem gre našim gostilničarjem za to, da se pobira trošarina šele ob nastavitvi sode, ne pa ob nakupu, tako da imajo vkljeno samo zatrošarinjeno vino, ker jim to otežuje nabavo vina za daljšo dobo. Pri nas se namreč lahko računati,

da znaša trošarina na vino povprečno ravno toliko, kolikor znaša kupna cena za vino samo. Ako bi gostilničar plačeval trošarino sproti, ko nastavlja sode na pipo, bi mogel nabaviti izdatnejše količine vina za zalogo. S tem bi bilo vsekakor pomagano tudi našim vinogradnikom, ki se pritožujejo, da ne morejo svojih pridelkov spraviti v denar.

To so v bistvu želje, katere se pri nas izražajo glede trošarine na žganje in vino, ako abstrahiramo še splošno željo, da se primerno znižajo, odnosno da se uredi doklade, ki se nanje pobirajo.

Vsekakor pa nas je presenetilo, da se v docela resnih krogih izven naše banovine čujejo glasovi, da se trošarina na žganje in na vino v celoti ukine. Kakor je ta želja in zahteva na prvi pogled zapeljiva, se vendar ne moremo z njo strinjati, dokler se zadovoljivo ne reši vprašanje, kako naj se v državnem gospodarstvu nadomesti izpad, ki bi ga povzročila ukinitve trošarine na vino in žganje.

Pri nas so vsi dohodninski viri že toliko obremenjeni z neposrednimi davki, da se ne morejo povišati, nasprotno celo znižanje je neobhodno potrebno. Pri neposrednih davkih bi se torej nadomestila gotovo ne moglo iskati. Isto velja tudi za druge javne dajatve, takse, monopole itd.

Pri položaju, v kakršnem se nahajamo, bi vsako nadomestilo pomenjalo za naše gospodarstvo večje žrtve nego jih zahteva trošarina na žganje in vino. Zato pa smo prepričani, da se predlogi na ukinitve trošarine na vino in žganje ne morejo upoštevati. Našim trgovcem in gostilničarjem bi bilo že ustrezno, ako se bodo pri reformi upoštevali njihovi izpreminjalni predlogi in trošarine preuredile tako, kakor to zahtevajo naše gospodarske prilike, kajti prepričani so, da bi katerokoli nadomestilo navedenih trošarin pomenjalo za gospodarstvo še večje breme.

Nova ureditev žitnega režima

Predloženi zakonski načrt je najboljša in najpravičnejša rešitev za vse kraje in vse sloje

Odbor za proučitev zakonskega načrta o pšeničnem prometu v tuzemstvu, ki mu predseduje posl. Milenko Marković, je danes dokončal razpravo in sestavil poročilo za Narodno skupščino. Poročevalac bo posl. Tripko Ninković.

Odbor je sklenil, naj se v tuzemstvu vzpostavi svobodna trgovina s pšenico, pač pa naj se monopol izvoza in uvoza v interesu naše zunanje trgovinske politike obdrži še nadalje kot izključna pravica države.

Pravtako je odbor mnenja, naj bi se obveznosti izvozniške družbe za prevzeto pšenico v najkrajšem času likvidirale, naj se nadalje prevzamejo vse dozdej prijavljene količine žita, če so primerne za izvoz, vendar tako, da bo ta pšenica izplačana najdalje do 31. decembra, in sicer po 160 dinarjev za 100 kg.

Zaradi pokritja razlike med nakupno ce-

no v tuzemstvu in prodajno ceno v inozemstvu, naj se do maksimalnega zneska 300 Din po toni uvede mlinški pavšal. Stopnje za posamezne mline in način plačila tega pavšala naj določi pravilnik. Tega pavšala bodo oproščeni kmečki mlini ne glede na pogonsko silo in na kapaciteto vendar pod pogojem, da nimajo naprav za čiščenje in sortiranje moke.

Odbor priporoča v svojem poročilu, na se popravijo vsi dozdej ugotovljeni nedostaki v poslovanju Privilegirane izvozniške družbe in da se po potrebi preuredi ta družba, da bi lahko opravljala svoje posle brez napak. Naposled izjavlja odbor da je ta zakonski načrt najboljša in najpravičnejša rešitev žitnega vprašanja za vse kraje in za vse sloje, ker bo omogočil konsumentu cenen kruh, kmetovalcu ko producentu pa primerne cene.

NOVI BANKOVCI PO 1000 DIN IN 50 DIN

V teku marca bodo v Zavodu za izdelavo bankovcev v Topčideru pri Beogradu pričeli tiskati nove bankovce po 1000 Din. Zavod, ki je, kakor znano, last Narodne banke, je izdelal že vse potrebne klišaje. Novčanice po 1000 Din bodo imele lik Nj. Vel. kralja in vodotisk Nj. Vel. kralja. V soglasju s finančnim ministrom je Narodna banka nedavno sklenila, izdelati tudi novčanice po 50 Din, ker bodo sedanje novčanice po 10 Din zamenjane za kovane srebrne novce od 10 in 20 Din. Ti srebrni novci se že kujejo v kovnicah v Beogradu in Londonu in bodo prišli v promet v drugi polovici t. l. Nove novčanice od 50 Din

bodo imele lik Nj. Vel. kralja in vodotisk prestolonaslednika Petra v sokolski uniformi.

PREFERENCA ZA JUGOSLOVENSKO PŠENICO V AVSTRIJI

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu sporoča, da je z odlokom avstrijskega finančnega ministarstva od 27. februarja odobreno, da se na račun jugoslovenskega prednostnega kontingenta od 5000 vagonov lahko uvozi po železnici v Avstrijo 1000 vagonov pšenice in da se ta pšenica lahko carini na avstrijskih obmejnih carinarnicah v Piberku, Podrožci in v Spilju.

Občni zbor Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani

Včeraj dopoldne se je vršil XII. redni občni zbor Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani. — Letno poročilo zavoda omenja v uvodu trde posledice opešane konjunktore, zlasti v lesni kupčiji in v industriji, kjer je neugodna konjunktura privedla do trde omejitve dela, pa je mnogo pridnih ljudi izgubilo delo in zaslužek. Večletnemu denarnemu obilju je sledilo naenkrat pomanjkanje denarja, posebno gotovine. Nezaupanje v najširših krogih prebivalstva je zahtevalo posebne budnosti in pozornosti pri denarnih zavodih, ki so morali imeti pripravljene velike zneske, da ustrezajo nenormalnim zahtevam. V inozemskih denarnih sistemih je prišlo do bistvenih sprememb. Razmere so mnoge države prisilile, da so s težko roko posegle v svobodno gibanje v denarnem in deviznem prometu. Dalekosežne omejitve so izzvale velike ovire v mednarodni izmenjavi blaga in trdo posegle v stare kupčijske zveze. V vseh teh težkočah mednarodnega denarnega in deviznega prometa je naša valuta ostala trdna in je vztrajala pri ustanovljenem tečaju.

V zgodovini zavoda je za preteklo leto zapisati temeljito izpremembo. Večina zavodovih delnic je bila do lanskega leta v rokah vodilnega dunajskega zavoda, ki je lansko leto utrpel težke udarce. Kreditni zavod v Ljubljani, ki se je v ugodnem času iz žive potrebe razvil iz nekdanje poštne družnice mogočnega dunajskega denarnega zavoda, je že kmalu po prevratu pričel poslovati kot samostojna banka. Po stresljaju lanskega maja je bilo treba za nas magle odločitve. V pravi oceni novega položaja je domača skupina delničarjev s Hranilnico Dravske banovine in ljubljansko Mestno hranilnico na čelu prevzela ves paket delnic iz rok prejšnjega lastnika, tako da je sedaj delniška glavnica v rokah izključno jugoslovenskih delničarjev.

Ob času teh bistvenih izprememb je bilo ljubljanskemu zavodu po sili razmer dano dovolj prilike, da pokaže svoje zdravje in svojo odpornost, zakaj v kratkih tednih je lahko brez trenja vrnil svojim inozemskim kupčijskim prijateljem velike vsote zaupnega denarja. Da je zavod v teh časih velike preizkušnje lahko ustregel velikim zahtevam, je bilo mogoče zagraditi, ker je imel vsa leta za svoje trajno vodilo, da je držal vedno velike vsote likvidno pripravljene. Zaupanje domačega kapitala v zavod je tudi po teh velikih izpremembah

ostalo neokrnjeno in že ob prehodu zavoda v jugoslovenske roke je bilo opažati znaten dotok novih vlog.

Nadalje pravi letno poročilo, da se je po nekaj mesecih občutnega zadrževanja gotovine kmalu po novem letu vrnilo normalno razpoloženje. Zavod je tudi v teh nevspešnih razmerah skušal po najboljši možnosti ustrezati svoji klijenteli. S preudarnim ravnanjem mu je uspelo zadovoljevati upravičene zahteve in potrebe, tako da tudi ob času dogovorjenih omejitev ni prišlo v kupčijskem poslovanju do zastoja v plačilih, ki so dotekala v tekočem poslu. Bilanca se je nasproti prejšnjemu letu znatno izpremenila, vendar pa je njen rezultat zadovoljiv. Vrednostni papirji, tako državni in drugi naložbeni papirji, so v bilanci vnešeni po uradni vrednosti na dan 31. decembra 1931, ki so kakor znano precej nizki. Po zakonu bi imel zavod pravico odpisovati izgubo na državnih vrednostnih papirjih v teku petih let, vendar se te pravice ni poslužil in je tečajno izgubo v polnem obsegu odpisal. Postavka debitorjev je nazadovala od 349 na 231 milijonov Din, istočasno pa so tudi kreditorji nazadovali od 364 na 230 milijonov dinarjev. Ti dve bilančni postavki nista padli samo zaradi povračila kreditov in realizacije debitorjev, temveč predvsem tudi zaradi tega, ker so na aktivni in pasivni strani odpadli posli, ki jih je zavod prej upravljal kot poverjenik dunajske Creditanstalt.

Zavod je tudi lani posvetil največjo skrb mobilnosti. Razen gotovine (11.60 milijona dinarjev) in menie (51.0) je držal naložbe pri Narodni banki in deloma tudi pri drugih denarnih zavodih s pravico takojšnjega dviga. Med debitorji znašajo takoj razpoložljive naložbe 12.3 milijona Din. Za takoj razpoložljivi del aktiv pa je smatrati tudi postavko pod označbo »report« z 20.3 milijona Din. Hranilne vloge so znašale ob koncu preteklega leta 72.2 milijona Din nasproti 84.2 milijona Din ob koncu leta 1930. Pri glavnici od 12.5 in rezervah od 16.0 milijona Din je čisti dobiček izkazan v višini 3.1 milijona Din nasproti 3.6 milijona Din v letu 1930. Občni zbor je sklenil tudi za preteklo leto razdeliti 10-odstotno dividendo (za kar je potrebno le 1.25 milijona Din) ter dotirati rezervni fond z 800.000 Din in pokojninski fond nameštencev s 100.000 Din. Pri tem se od čistega dobička prenese na nov račun 630.000 Din.

Dunajsko finančno pismo

Zopet enkrat se govori na Dunaju o potrebi revizije izdatkov. Z dohodki se itak ne da nič več napraviti; dohodki davkov padajo, nakupna moč prebivalstva je doseglja globinsko točko. Bremana so ogromna. Izvedli bodo več transakcij, a v javnosti se to ne bo nič poznalo. O kakšni povrnitvi posojila Angleški banki ali Banki za mednarodna izplačila sedaj ni govora in se tudi še dolgo časa ne bo moglo o tem govoriti. Vsi krogi so zelo slabo razpoloženi. Bodočnost ostane pač temna in upanje na kakršnokoli zboljšanje je minimalno. Trgovine neprestano likvidirajo, razprodaje se vrstijo druga za drugo. Marsikdo se je dosti bolj založil kot je bilo to potrebno in pametno. Sedaj se te zaloge za vsako ceno prodajajo, možnost eksporta je zelo majhna. Tudi se najdejo zmeraj nove težkoče, da se jemlje trgovcem energija. Kot temeljno načelo si je postavila Narodna banka nadaljnje ojačanje njenih zlatih zalog in deviz. Zalibog se ji pa to še zmeraj ni posrečilo, in odtok deviz je močnejši kot dotok. Zato omejuje Narodna banka dodelitev kreditov, in import mora pasti ne glede na uvozne prepovedi in omejitve, ki se formalno izrekajo. Tako se v nobenem oziru ne more nič tolažilnega povedati.

OGRSKA LIKVIDIRA NERENTABILNA DRŽAVNA PODJETJA

V ogrskih gospodarskih krogih se sliši, da se kompetentni faktorji resno posvetujejo o likvidaciji državnih obratov. Gre za 100 obratov, ki so ali izključno državni ali pa je v njih država udeležena z znatnimi zneski. Sedaj bodo ugotovili, ali se ta podjetja splačajo in ali so za zasebno gospodarstvo neutemeljena konkurenca. Vsaka nerentabilna in zasebnemu gospodarstvu škodljiva podjetja bo takoj likvidirano oziroma mu bo država odpovedala svojo udeležbo.

Uvozne omejitve v Švici

Kakor poroča Zavod za pospeševanje znanja trgovine je švicarska zvezna vlada izdala dne 26. febr. t. l. nov zakon, ki predvideva v zvezi z zakonom z dne 23. decembra nadaljnje uvozne omejitve.

Te omejitve obstojajo v tem, da je potrebno za mnoge predmete uvozno dovoljenje Sekcije za uvoz pri departementu za narodno ekonomijo. Sicer je dovoljen uvoz vseh predmetov tudi brez tega dovoljenja, toda v tem primeru je treba plačati posebno povišano carino, ki pa je tako visoka, da je s tem vsak uvoz popolnoma onemogočen. Vedno pa si mora preskrbeti potrebno dovoljenje švicarski uvoznik, ki namerava dotično blago uvoziti.

Za nas pridejo v poštev predvsem jajca in celuloza, kajti to sta predmeta za katera se zahteva tako uvozno dovoljenje. Taksa za uvozno dovoljenje teh predmetov znaša 30 cent, za 100 kg.

Novi zakon tudi predvideva posebne omejitve za uvoz surovega masla. Dovoljenje na tak uvoz se bo dajalo predvsem centralni organizaciji uvoznikov masla, imenovani »Schweizerische Zentralstelle für Butterversorgung.« Razen tej organizaciji se bo dajalo tako uvozno dovoljenje tudi vsem drugim trgovcem-uvoznikom, ki so tudi do sedaj uvažali maslo in kateri niso člani te organizacije.

Namen te določbe je vsekakor forsirati v prvi vrsti konsum domačega masla ter dovoljevati uvoz le, če se izkaže potreba, dalje pa tudi doseči, da se maslo ne bo prodajalo po višji ceni kakor jo bodo določila oblastva in ki ne sme presegati 5 fr. za 1 kg namiznega masla. — Pač pa je švicarska vlada znižala carinski dodatek na maslo od 60 na 30 fr. tako, da znaša sedaj carina 150 fr. na 100 kg.

NOVE ZNAMKE PO DIN 1-50 IN DIN 0-75

V gospodarskem poslovanju je povzročilo zvišanje poštne pristojbine posebno pri večjih odpravah pisem gotovo oviro, ker je bilo za zadostno frankiranje nalepljati po dvoje znamk. Zbornica za TOI v Ljubljani je na te neprilike takoj opozorila pošto upravo in predlagala, da se izdajo nove znamke, ki bodo ustrezale izpremenjeni tarifi. Kakor čujemo, so nove znamke že v delu in pridejo v doglednem času v promet.

O AVSTRIJSKEM MAGNEZITU

Mnogo se govori o bližnjih pogajanjih med delegati avstrijske magnezitne industrije oziroma evropskega magnezitnega kartela z zastopniki ruskega magnezitnega sindikata glede dogovora o kontingenciji. Rusija je edina država, ki more prinesiti na trg alpskemu magnezitu enakovredne magnezitne produkte; lani je prodala na inozemskih trgih že okoli 50.000 ton skajastega magnezita. Kot druga večja producenta magnezita prihajata vpoštev še Grčija in U. S. A. Pripomnimo, da more kriti avstrijska magnezitna produkcija ob polnem izkoriščanju tovarniške kapacitete sama za 70 odstotkov svetovne potrebe na skajastem magnezitu (ca 800.000 ton). 60 odstotkov svoje produkcije skajastega magnezita (Sintermagnezit) mora Avstrija eksportirati. V prejšnjih letih je eksportirala Avstrija na leto 800.000 do 900.000 met. stotov, pred vojsko celo 1.200.000 stotov. Do tekočega leta je bila glavna odjemalka zmeraj Severna Amerika. A letos se je to spremenilo. V prvi letošnji polovici je znašal izvoz skajastega magnezita iz Avstrije 102.687 met. stotov proti 266.293 stotom v isti lanski polovici; od tega je vzela Amerika samo 5198 stotov. Največ je kupila Nemčija, 34.237 stotov. Izvoz surovega magnezita iz Avstrije pa raste: januar-junij 1930 le 4948 met. stotov, v istih mesecih letos pa 25.874 stotov, ki jih je kupila Nemčija.

Iz naših organizacij

Trgovine na praznik Sv. Jožefa, dne 19. t. m. se glasom uredbe ministrstva za notranje zadeve ta dan zaprte. — Načelstvo Gremija trgovcev v Ljubljani.

Ponudbe, povpraševanja

Tvrška Pietro Rapisarda di Gius. Trieste, Via R. Manna 16, želi stopiti v kupčijske zveze s tukajšnjimi izvozniki suhih gob. Interesentom se je direktno obrniti na prej imenovano tvrdko.

Tvrška A. Grohmann, Wien V., Franzensgasse, želi posredovati za podjetja, ki se zanimajo za izvoz v Grčijo, Turčijo, Sirijo, Palestino in Egipt. Tvrška vzdržuje v teh deželah lastne poslovalnice ter že zastopa več velikih eksportnih tvrdk.

Tvrška Georges D. Theodossiadès, Volo, Grčija, se zanima za uvoz stavbnega lesa iz Jugoslavije v Grčijo. Interesentom je poslati ponudbe v francoskem jeziku direktno na prej imenovano tvrdko.

Razstave, sejmi

Švicarski vzorčni semenj se bo vršil v Baselu od 2. do 12. aprila 1932. Dovoljene so obširne olajšave na železnicah.

Velesojem v Lvovu, ki se vrši sicer v septembru, se bo letos spriči splošnega gospodarskega položaja vršil že v juniju (od 18. do 30. VI.). Upajo na ta način pritegniti tudi one panoge, kojih naročila padejo v poletno sezijo.

ZA OMILJENJE GOSPODARSKE KRIZE V BOLGARIJI

Vateau, sosvetovalec Društva narodov pri Bolgarski Narodni banki, je govoril v Sofiji o možnostih omiljenja gospodarske in finančne krize v Bolgariji. Povdarjal je potrebo ekonomičnega gospodarstva, novih dohodkov in uravnovesenja proračuna. V ta namen je priporočal znižanje obrestne mere, zmanjšanje diferenc med karteli, prosto trgovino z vsemi državami, s katerimi naj se dogovori kompenzacijski sistem, in slednjic nadomestilo vseh inozemskih uradnikov in delavcev po Bolgariji, da se omili brezposelnost.

Po svetu

Bolgarski moratorij je napravil v francoskih gospodarskih krogih zelo neugoden vtis. Smatrajo ga za poskus, da se tudi Bolgarija pritegne k pogajanjem o Donavski federaciji, na kar se prvotno ni mislilo.

200 milijonov frankov za brezposelne je določil francoski parlament. Gre za investicijska dela.

Trgovina med Jugoslavijo in Bolgarijo je minimalna; izvoz iz Jugoslavije v Bolgarijo je znašal leta 1930 60.7 mil. levov, lani 16.5, izvoz iz Bolgarije v Jugoslavijo pa 29.6 in 6.3 mil. levov.

V Turčiji se vršijo posvetovanja v svrhu zaščite domače pšenice.

Eastman, znani filantrop in večkratni milijonar, šef družbe Eastman-Kodak, je za Kreugerjem prostovoljno odšel na oni oni svet.

Nemška carinska tarifa je zopet poostrena. Naperjena je zlasti proti Švici, Avstraliji, Kanadi in Poljski.

Monopol petroleja v Češkoslovaški namerava vpeljati čslov. vlada, ker tovarne nikakor nečejo izpolniti njenih zahtev, kakor so bile to prej obljubile.

Novo fuzije v italijanski plovi se razmotrivajo; še ni dolgo, ko smo o takih fuzijah brali.

Demantna industrija v Južni Afriki se zopet posvetuje; pravijo, da bi se mogli prodajati demanti za 25% dražje, če bi vlada opustila zlati standard in bi se priključila angleškemu funtu.

Likvidacije maloazijskih železnic boče izvršiti turška vlada ter prevzeti sama njih obratovanje.

Kreugerjeva smrt je povzročila splošno razburjenje, a se povsod trudijo za pomirjenje občinstva.

Akcija za znižanje cen v Nemčiji bo v kratkem začasno ustavljena, ker je dovršila svojo nalogo.

Obtok bankovcev v Nemčiji je v znesku 4155 milijonov mark krit s 25.8 odstotki.

Število brezposelnih v Italiji je od konca decembra do konca januarja naraslo od 982.000 na 1.051.000. Podpiranih je samo 254.000.

Sladkorni vrstisti Donavske banovine so sklenili ustanoviti kartel v zaščito proti sladkornim tovarnam in konsumentom sladkorja (?).

Francoska kovinska industrija slabo zaposlana. V nekem francoskem okraju kovinske industrije (Anzin) so vsled krize skrčili delo na 30 tedenskih ur in so razen Belgijcev odpustili vse inozemske delavce. Najbolj so prizadeti delavci iz Poljske, ki so izgubili s tem svoj kruh in se morajo vrniti domov. Skupno je bilo pred nekaj tedni zaposlenih v severofrancoskem industrijskem okraju še nad 250 tisoč poljskih delavcev.

Vickers, znani angleški velekoncern (orožje, ladje, aeroplani, jeklenina, stroji), razdeljuje za preteklo leto 5-odstotno dividendo (leto prej 8-odstotna).

Compagnie Générale Transatlantique je dobila državno zagotovilo za podporo 600 milijonov frankov za dobo mesecev marec — avgust.

International Telephone and Telegraph Corps izkazuje za preteklo leto 7.650.000 dol. čistega dobička proti 13.750.000 za leto 1930.

Goodyear Tire and Rubber Co (New York; tire = pnevmatika pri kolesu, rubber = kavčuk) izkazuje za preteklo leto čisti dobiček 5.45 milj. dol. proti 9.91 milj. v letu 1930.

Razdelitev zlata na svetu. Neka pravkar izdana ameriška statistika pravi, da je imela na koncu februarja t. l. Amerika še zmeraj daleko največji odstotni del zlata na svetu, čeprav je ta odstotni del v zadnjem času padel; v avgustu so imele U. S. A. še 42% vsega zlata, na koncu februarja t. l. pa 35.5%. Svetovne zlate zaloge (razen umetnih itd.) so cenjene za konec februarja na 11.242 milijonov dolarjev; v U. S. A. jih je bilo 4.007 milijonov, v Franciji 2.808, v Veliki Britaniji 588, v Švici 472, v Španiji 434, v Nizozemski 357, v Sovjetski Rusiji 329, v Argentini 253, v Japonski 234, v Nemčiji 226 milijonov dolarjev itd.

Delo na domu svetla točka v krizi. Oporočarjama na ponudbo v ineratnem delu današnjega lista firme Domača pletarska industrija Josip Kalis, Maribor, Trubarjeva 2. Pletilni stroj »Regentin« daje delavoljnim možnost zaslužka. Na željo pošlje firma natančne prospekte.

Naročajte in širite »Trgovski list«!

Poštna hranilnica v letu 1931.

Poštna hranilnica kraljevine Jugoslavije je pravkar izdala poročilo za poslovno leto 1931., iz katerega posnemamo sledeče zanimive podatke:

I. Čekovni promet: Najvišje stanje vlog na čekovne račune je bilo v januarju, ko je znašalo 977.6 milj. Din, najnižje pa meseca oktobra, ko je znašalo stanje vlog na čekovne račune 588.7 milj. Din. Celokupen promet s čekovnimi računi je znašal v letu 1931 Din 63.2 milijard, v primeri z l. 1930, ko je ta znašal 65.6 milijard Din in s tem dosegel najvišje stanje sploh. Od celokupnega prometa s čekovnimi računi je bilo izvršeno 47.64% z virmanom (t. j. brez uporabe efektivnega denarja).

Celokupen promet Poštne hranilnice je znašal lani 241.6 milijard Din (l. 1930 239.7 milijard Din), je torej narasel za približno 2 milijardi Din.

Dne 31. dec. 1931. je bilo pri Poštini hranilnici skupno 20.400 čekovnih računov, izmed teh 2377 iz inozemstva ter je števílo v primeri z l. 1930 naraslo za 1207 računov. Največ računov odpade na trgovske firme (7834), najmanj na notarje (57).

Od tega števila računov jih odpade 4768 na centralo v Beogradu, 6012 na podružnico v Zagrebu, 5688 na podružnico v Ljubljani, 2846 na podružnico v Sarajevu in 1086 na podružnico v Skoplju. Na prvem mestu stoji torej Zagreb, drugem Ljubljana in šele tretjem Beograd.

Skupno število zatvorjenih računov je znašalo lani 748 (782 l. 1930), od katerih jih odpade na Ljubljano 192.

Poštna hranilnica je v zvezi s poštними hranilnicami 16 držav ter 8 inozemskimi bančnimi zavodi. Promet z inozemstvom je v stalnem porastu tako, da je lani znašal že preko 98.8 milijard Din, od tega odpade 39.2 milijarde Din na izplačila, ki so v lanskem letu narasla, kar je pač znak, da naši izseljenci radi vladajoče krize ne pošiljajo več toliko denarja domov ter da celo prejemajo od doma podporo.

II. Promet s hranilnimi vlogami je lani pokazal lepe uspehe. Število vlagateljev je znašalo koncem l. 1931 177.252, s čemer je bil dosežen rekord v dosedanjem poslovanju Poštne hranilnice, saj je števílo samo tekem enega leta naraslo za preko 50.000.

Celokupno stanje vlog je doseglo koncem lanskega leta znesek 334.1 milijona Din ter izkazuje porast 124.5 milijona Din.

Zanimivo je, da odpade 69.344 vlagateljev na dijake ter le 9665 na obrtnike in 3197 na trgovce in industrijce. Tudi je pretežno število (84.048) malih vlog do 100 Din in le 6 jih je preko 1 milijona Din. Povprečno odpade na vsako vložno knjižico 1885.12 Din.

Vsota vseh vplačil je znašala 371.2 milijona Din, izplačil pa 246.6 milijonov Din.

Prav posebno pozornost je posvečala Poštna hranilnica vlogam naših izseljenikov. Teh je bilo koncem l. 1931 528 iz 19. raznih držav s skupno vsoto 16.7 milijona dinarjev.

K pojačanju zaupanja naših izseljenikov do Poštne hranilnice je mnogo pripomogel zakon z dne 15. jan. 1931. leta, tiščoč se iz-

plačil izseljeniških vlog od Prve srpske zemljoradniške banke v Beogradu, ki je padla pod stečaj. Na račun teh izplačil je Poštna hranilnica izdala vsega skupaj 362 hranilnih knjižic, glasečih se na skupno vsoto 200 milj. Din.

Obrestna mera je znašala 4-6%, odpovedni rok 10 dni do 1 meseca. Brez-obrestnih vlog (vlog do Din 20— glede katerih se že 3 leta ni izvršilo nobeno vplačilo) je bilo 0.42%, s 5% obrestno mero 77.59%, s 6% 8.59% in s 4% 13.40 odstotkov.

Lansko leto se je posvečalo posebno pažnjo likvidaciji vlog naših državljanov pri avstrijski in madžarski Poštini hranilnici.

III. Nenormalne gospodarske razmere so najbolj vplivale na kreditno funkcijo Poštne hranilnice. Zmanjšali so se krediti denarnih zavodov in lombardni krediti privatnikov, povečali pa krediti državnim institucijam.

Stanje tekočih računov je znašalo dne 31. dec. 1931 631 milj. Din.

Obrestna mera za denarne zavode je znašala enotno 7%, za državna oblastva 6%, a za občino Beograd 8%.

Finančna kriza, ki je zajela v drugi polovici preteklega leta tudi našo državo, je posebno nepovoljno vplivala na lombardne posle Poštne hranilnice.

Dejstvo, da so kurzi vrednostnih papirjev padli za povprečno 40%, je kaj neugodno vplivalo na imetnike teh papirjev; vsakdo je hitel, da se jih iznebi, boječ se prevelikih izgub. Pretlila je radi tega katastrofa vsem vrednostnim papirjem.

Poštna hranilnica pa je znala s propagando in raznimi olajšavami poživiti zanimanje v vrednostne papirje. Vseh lombardnih posojil je bilo danih lani za 35.6 milj. Din ter se je vsota v primeri z letom 1930 zmanjšala za 67.4 milj. Din.

Domači industriji je bilo danih preteklo leto za 12.3 milj. Din posojil.

Dobiček Poštne hranilnice je dejansko znašal lansko leto 38.1 milj. Din; odšteti pa moramo od te vsote razliko na kurzni vrednosti vrednostnih papirjev, ki znaša 14.2 milj. Din, tako, da znaša čisti dobiček 23.9 milj. Din. Ta dobiček se je razdelil v smislu čl. 35 zakona o pošto-čekovnem, hranilnem in virmanskem prometu tako, da pripada 30% rezervnemu fondu, 1% znašajo nagrade Nadzornega sveta, 5% znašajo nagrade osebu Poštne hranilnice, 1% dobi ministru prosvete za marljive dijake osnovnih šol in ostalo dobi državna blagajna kot buđžetski prinos Poštne hranilnice.

Povdarjati je treba, da Poštna hranilnica ne dela z nikakim državnim kapitalom ali fondom, temveč izključno z denarjem, ki ga je dobila od ljudi ter da ustvarja s svojimi kreditnimi, blagajniškimi in virmanskimi posli tolik dobiček, da lahko krije sama vse svoje osebne in materialne izdatke ter še prispeva državni blagajni.

Z ozirom na vse to lahko z upravičenostjo trdimo, da se bo tudi v bodoče tako lepo razvijala v dobrobit državi in celokupnemu našem gospodarstvu.

Elektrifikacijski problem v Dravski banovini

Predavanje prof. dr. techn. Milana Vidmarja v društvu »Merkur«, 10. marca 1932.

(Konec.)

Proti koncu leta 1928 so Kranjske deželne elektrarne z novo energijo začele z elektrifikacijskim delom. Nadaljevati niso mogle po projektu nekdanjega Kranjskega deželnega odbora iz preprostega razloga, ker se je po presledku 15 let v deželi vse temeljito izpremenilo. Nova ideja jih je vodila.

Omenil sem že, da je naša, sicer siromašna Slovenija izredno bogata naravnih virov energije. Sava in Drava nam dajeta in nudita izdatne vodne sile. Veliki premogovniki v Hrastniku, Trbovljah, Rajhenburgu in Kočevju lahko donasajo električnemu gospodarstvu ogromne množine kuriva. Pred vsem lahko producirajo energijo s premogovnimi odpadki, ki bi sicer ostali neizkoriščeni.

V Sloveniji pa imamo tudi še premogovnik, ki producira manj vreden premog, lignit, premogovnik, ki je v državnih rokah. Ta rjavi premog ne prenaša dobro mehaničnega transporta po železnici, daje pa lahko električni centrali svojo energijo, ki se na ta način lahko poslužuje električnega transporta. Škoda bi bilo za velenjski premog, če bi ga ne izkoriščali za naše gospodarstvo.

Tako nekako so pravilno kalkulirali nasledniki Kranjskega deželnega odbora. Prav gotovo pa so mislili še na dve stvari. Prvič na to, da je v zadnjih dveh desetletjih parna tehnika izredno napredovala, tako, da kalorične naprave dandanes z velikim uspehom konkurirajo vodnim napravam. Drugič pa na to, da bi vodne naprave ob Savi nikdar ne bile popolnoma samostojne, ker je Sava preveč nestalna.

Presenetljivo naglo je projektu sledila izvršitev. Daljnovod, ki naj bi Velenje združil z elektrarno na Završnici, je že postavljen. Zašel je pač nekoliko od smeri, ker je krenil naravnost proti Ljubljani. Na Črnučah končuje v veliki transformatorski postaji, ki že premore 2000 Kw.

Zakaj je šel daljnovod proti Ljubljani? Zakaj ne direktno na Gorenjsko? Samo zato, ker so Kranjske deželne elektrarne mislile tudi na Dolenjsko in Notranjsko?

Če se enkrat pomislimo na razvoj elektrifikacije v banovini, o katerem sem pravkar govoril, bomo razumeli vse to. Daljnovod je predvsem obrnil hrbet štajferskemu delu banovine, ker tam že gospodarji elektrarna Fala s svojimi omrežji. Daljnovod ni krenil naravnost proti Završnici, ker kalorična rezerva za to elektrarno še ni absolutno potrebna. Daljnovod je bil vendar zgrajen za konzumente. Konzumentov pa prav za prav ni, razen po deželi, po vaseh in trgih, na Notranjskem in Dolenjskem. Proti Notranjski in Dolenjski se je zaradi tega obrnil velenjski daljnovod.

Neka tragika nove deželne elektrifikacijske akcije leži nedvomno v tem, da ji je usoda ugrabila 15 dragocenih let. V tem kratkem razdobju je bila elektrifikacija brez sodelovanja Kranjskih deželnih elektraren v velikem obsegu že dovršena. Velenjski daljnovod je tedaj prišel prepozno, pa vendarle prekmalu. Prepozno, ker je zamudil poglavite konzumente in prekmalu, ker ni počakal, da mu nastanejo novi.

Zdi se mi, da je morala deželnim elektrifikatorjem avtomatično nastati tolažba v tej obliki, da so sicer uvideli pastivnost novega projekta, da pa so pričakovali indirektno koristi, na primer s povzdigo tujškega prometa, s pospeševanjem obrti in kmetijstva.

Ta tolažba vara. Če hočejo Kranjske deželne elektrarne po deželi razprestti omrežja visoke napetosti in razdelilna omrežja, morajo investirati najmanj 200 milijonov dinarjev. Prispevki občin so prav tako narodno premoženje, kakor prispevki oblasti. Obrestovanje in amortizacija tako ogromne vsote je težka stvar.

Pa saj denarja za vse to ni. Taka elektrifikacija je v času težke svetovne krize skoraj nemogoča. Na žalost je tako.

Daljnovod iz Velenj v Črnuče je dograjen. Investirani kapital zahteva letno okroglo 3 milijone dinarjev izdatkov. Za obresti, odpise in vzdrževanje. Za 3 milijone letnih dinarjev je daljnovod prišel prekmalu. To breme bo ostalo in se bo zmanjševalo najbrže zelo počasi.

Tempo zmanjševanja težkega dosedanje elektrifikacijskega bremena bi se pa poostri, če bi naenkrat na koncu daljnovoda zrastle iz tal veliki konzument. V kupljeni energiji bi pomagal prenašati kapitalna bremena. Tak velik konzument

stoji na videz tu, pripravljen na odjem, na koncu velenjskega daljnovoda: mestna občina ljubljanska.

Ze v početku leta 1929 so Kranjske deželne elektrarne poskusile pridobiti tega velikega konzumenta, ki bi takoj postavil zgrajeni daljnovod na trdna tla. Toda težave so bile velike in še danes so velike. Če mestna občina ljubljanska ustavi v elektrarni svoj obrat, prihrani samo izdatke za premog in mažo. Izdatki za obrestovanje in odpisovanje v mestni elektrarni investiranega kapitala bi seveda ostali. Ostali bi tudi po večini izdatki za personal. Ze zato, ker bi morala mestna elektrarna prevzeti vlogo obratne rezerve.

Koliko pa stane premog, ki ga potrošimo za kilovatno uro? Približno 40 para. Toliko bi mestna občina ljubljanska mogla plačevati za velenjsko električno energijo, če bi ustavila obrat.

Leta 1929 so Kranjske deželne elektrarne zahtevale 1.09 Din za kilovatno uro. To je bila nemogoča cena. Mestna elektrarna bi pri tej ceni in pri letni produkciji 5 milijonov kilovatih ur doplačevala 35 milijonov dinarjev. Mestna občina ljubljanska bi bila tedaj prevzela skrb za velenjski daljnovod.

Seveda so se mestni gospodarji upirali bremenu, ki mestne občine prav za prav nič ne briga. Pogajanja so zašla na mrtev tir in daljnovod iz Velenj v Črnuče je ostal praktično brez obtežbe.

Jasno je, da na ta način ne bo šlo. Tudi v bodoče ne. Nekdo mora nositi stroške preuranjene konstrukcije. Mestni denar je prav tako narodno premoženje, kakor banovinski. Treba je iskati drugih potov.

Problem je tem težji, ker velenjska elektrarna nikakor ne more nuditi dovolj ugodnih cen mestni občini ljubljanski. Časopisi so pisali pred kratkim o novi ceni 70 par na kilovatno uro. Seveda je tudi ta cena nesprejemljiva. Zagrebška elektrarna je dobila pred meseci ponudbo belgijsko-francoskega premogovnika v Končini. Samo 56 par na kilovatno uro je to podjetje zahtevalo. Po mojih kalkulacijah bi bila ta cena tudi v Ljubljani dosegljiva. Pa kaj pomaga vse to. V Ljubljani imamo živo svojo elektrano.

Sploh se mi zdi skrajno nepravilno, da mislimo na ustavljanje obratov, ki delajo in morejo delati. Ves svet se trudi, da bi spravil industrijo v tek. Samo mi naj ustavljammo obrate, zadržujemo povečanje obstoječih in zaviramo privatno podjetnost?

Po dolgih in težavnih pogajanjih med mestno občino ljubljansko in kranjskimi deželnimi elektrarnami sem lani dobil mandat mestne občine ljubljanske, da preštudiram ves kompleks vprašanj, ki so nastala okoli novega elektrifikacijskega projekta kranjskih deželnih elektraren. Z veseljem sem se lotil tega dela in v obširnem elaboratu sem opisal konstrukcijo elektrifikacije, ki bi po mojem mnenju bila edino možna. Seveda se danes, v kratko odmerjenem predavanju ne bom mogel spuščati v potankosti. Opisal pa bom prav na kratko, v ostrih potezah svoj načrt.

V Dravski banovini imamo dovolj elektraren, na vsak način pa jih bomo v najkrajšem času imeli dovolj. Te elektrarne morajo biti predvsem zaposlene, da visoke investirane vsote ne grede v nič. O tej zahtevi po mojem mnenju debate ne more biti.

Banovina naj se nemudoma porazdeli na električne srece, ki bodo vsak svoj elektrarni pridelnjeni. Velikost srezov se mora seveda prikriti velikosti elektraren. V svojem električnem srezu mora biti vsaka elektrarna varna pred nepotrebno konkurenco. Nobena druga elektrarna ne bi smela posegati s svojimi omrežji v tuj srez.

S tako radikalno odredbo bi bil zasiguran vsem našim elektrarnam obstoj. Vse elektrarne bi brez skrbi gradile razdeljevalna omrežja po srezu. Elektrifikacija bi nedvomno dobila izdaten impulz.

Bojazen, da bi tak sreski električni monopol ogrožal konzumente, je prazna. Veliko koncepcijo popolne samostojnosti v svojem srezu bi namreč morala vsaka elektrarna honorirati z obvezo, da ne bo nikjer prekoračila določenih cen. Na primer cen, ki jih je določila v svojem omrežju elektrarna na Završnici.

Informiral sem se bil po naši banovini in povsod sem ugotovil, da bi ta prvi del

Konkurzi in prisilne poravnave

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani objavlja za mesec februar 1932 sledečo statistiko (številke v oklepaju se nanašajo na isto dobo pretečenega leta):

1. **Otvorjeni konkurzi:** v Dravski banovini 5 (10), Savski 5 (7), Vrbaski 1 (—), Primorski 7 (1), Drinski 10 (6), Zetski 7 (—), Dunavski 15 (11), Moravski 14 (4), Vardarski 9 (4), Beograd, Zemun, Pančevo 5 (2).

2. **Otvorjene prisilne poravnave izven konkurza:** v Dravski banovini 27 (10), Savski 26 (7), Vrbaski 2 (1), Primorski 9 (—), Drinski 15 (6), Zetski 3 (1), Dunavski 22 (20), Moravski 3 (—), Vardarski 2 (1), Beograd, Zemun, Pančevo 10 (1).

3. **Odpravljeni konkurzi:** v Dravski banovini 3 (3), Savski 7 (4), Vrbaski 1 (1), Primorski 3 (3), Drinski 5 (5), Zetski 3 (—), Dunavski 18 (13), Moravski 6 (8), Vardarski 2 (2), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (7).

4. **Odpravljene prisilne poravnave izven konkurza:** v Dravski banovini 16 (2), Savski 8 (3), Vrbaski — (—), Primorski 2 (1), Drinski 7 (—), Zetski 2 (—), Dunavski 23 (4), Moravski — (—), Vardarski 8 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (5).

PREGRUPACIJA V SVETOVNI PETROLEJSKI INDUSTRIJI

Konkurenčni boj med velikimi deželami petrolejske produkcije po vojski je dovel do velikih sprememb v produkciji. Zedinjene države Severne Amerike so obdržale svoje vodeče stališče v petrolejski industriji, a niso mogle obdržati svojega deleža na svetovni produkciji petroleja. Mehika, pred par leti še druga svetovna produkcijska dežela petroleja, je prišla daleč v ozadje in so jo prekosile štiri druge dežele: Rusija, Venezuela, Rumunija in Perzija. Tu podamo seznam produkcije najvažnejših dežel v milijonih sodčkov (barrelov) a 1.514 hl:

Dežela	1924	1929	1930	1931
USA	713	1005	898	856
Rusija	45	98	130	156
Venezuela	8	137	141	120
Rumunija	13	34	39	46
Perzija	32	45	43	45
Mehika	139	44	39	33
Nizozemska Indija	20	37	38	32
Svetovna produkc.	1014	1484	1409	1357

Produkcija USA je znašala v imenovanih letih 70%, skoraj 68%, skoraj 64% in dobrih 63%, produkcija Rusije 4.4%, 6.8%, 9.2% in 11.5% itd Rusija naznanja v bodočih letih še mnogo zvišano produkcijo.

mojega elektrifikacijskega programa ugajal. Producersi in konzumenti bi bili zadovoljni. Tudi ljubljanski električni srez bi moral po mojem mnenju opustiti fiskalno električno politiko in znižati cene za električno energijo.

S prvo točko mojega elektrifikacijskega programa je ves v električnih centralah investirani kapital zavarovan, rešen in oplojen. Konzumenti bi dobili prikladne in zelo zmerne cene. S tem pa elektrifikacijski načrt seveda še ne bi bil izčrpan.

Vse naše elektrarne bi se morale po mojem načrtu nadalje električno zvezati med seboj. Iz Fale gre itak daljnovid v Laško in Trbovlje. Iz Velenj v Laško ni daleč. Ta zveza bi bila zgrajena z razmeroma majhnimi stroški. Iz Velenj v Ljubljano teče itak že izdaten daljnovid. Zveza tega daljnovoda z elektrarno na Završnici bo prišla, ker je itak projektirana in ta zveza bi prav lahko nanizala vse gorenjske elektrarne.

Neprecenljive bi bile koristi električnih zvez med elektrarnami. Prav nobenih rezervnih strojev bi predvsem v elektrarnah ne bilo več treba. Mestna elektrarna ljubljanska je na primer danes brez zadostne obratne rezerve. Večina naših manjših elektrarnen je v slični situaciji. Skupno omrežje našega električnega gospodarstva bi bilo takorekoč skupna obratna rezerva. Težki milijoni bi bili na ta način prihranjeni.

Električne zveze med elektrarnami pa bi omogočavale tudi premetavanje energije iz elektrarne v elektrarno, iz električnega sreza v električni srez. To dejstvo je izraženo v tretji točki mojega elektrifikacijskega načrta, ki je nesporno najvažnejša.

Kdo naj gradi skupno omrežje? Kdo naj investira izdatne vsote za zvezne daljnovode? Odgovor na ta važna vprašanja sledi iz opisa tretje točke mojega načrta.

Vzemimo, da se ustanovi centralna električna družba, ki bi gradila skupno banovinsko omrežje. V tej družbi bi javni elektrifikatorji morali seveda imeti vodstvo. Banovina bi na primer v to družbo prinesla svoj daljnovid iz Velenj na Črnuče. Svoj delež bi v veliki meri na ta način takoj plačala, razen tega pa bi se znebila skrbi za kapital, ki je v tem daljnovidu investiran. Drugi družabniki, ostale naše elektrarne, bi s svojimi deleži takorekoč plačali obratno rezervo, ki bi jo skupno omrežje prineslo.

Nisem pozabil na to, da bi taka centralna elektrifikacijska družba seveda morala imeti tudi dohodke. Družabno glavnico bi seveda morala obrestovati. Imela bi tudi izdatke za poslovanje.

Pri sestavljanju glavne točke svojega elektrifikacijskega načrta pa tudi nisem pozabil na dejstvo, da je treba pripravljati pot kolektivnemu električnemu gospodarstvu, da je torej treba ustvariti prehod iz prestega gospodarstva v vezano. Kako se mi je vse to posrečilo, sodite sami.

Centralna elektrifikacijska družba bi imela svoje centralno obratno vodstvo za vso banovino. To vodstvo naj bi imelo pravice posegati v električni obrat posameznih električnih srezov. Po prvi točki mojega načrta bi bil notranji obrat sreza popolnoma avtonomen. Centralno obratno vodstvo pa bi imelo diktatorično oblast nad premetavanjem energije iz centrale v centralo.

Vsaka elektrarna bi bila zavezana na povelje centralnega vodstva dobavljati v skupno omrežje določeno množino energije po lastni ceni, to se pravi po ceni, po kateri jo sama proizvaja. Nič ne bi imel od tega škode. Jasno je, da bi centralno vodstvo odjemalo le odvišno energijo in za to odvišno energijo bi z vso pravico plačevalo le režijske cene.

Vsaka elektrarna pa bi morala na povelje centralnega vodstva sprejeti iz skupnega omrežja določeno množino energije. Tako bi na primer centralno obratno vodstvo lahko zapovedalo mestni elektrarni ljubljanski, da naj za 10 dni ustavi obrat in jemlje omrežno energijo. Seveda bi centralno obratno vodstvo kaj takega odredilo le, če bi imelo v rokah zelo ceneno odvišno energijo. Vsaka elektrarna bi namreč morala plačevati prejeto energijo po ceni, po kateri bi jo sama lahko proizvajala. Tudi v tem primeru bi nihče ne imel škode.

Pa boste rekli, da v mojem načrtu tiči velika nevarnost, nevarnost namreč, da elektrarne ne bodo odkritosrčne, da centralnemu vodstvu ne bodo povedale pravih lastnih produkcijskih cen. Motite se.

Vsaka elektrarna, ki bi navedla previsoko lastno produkcijsko ceno kilovatne ure, bi bila v nevarnosti, da ji centralno

vodstvo diktatorično vsili energijo in omeji njen lastni obrat. To prejeto energijo bi morala elektrarna plačevati dražje, nego bi jo sama lahko proizvajala. Elektrarne, ki bi napovedale prenizko produkcijsko ceno, bi morale trajno dobavljati ostalim elektrarnam energijo pod lastno ceno.

Predlagani obračunovalni sistem skrbi torej sam za pravico in poštenje. Sicer pa se vedno da kontrolirati, kako producirajo elektrarne. Pravico do take kontrole bi centralna električna oblast morala imeti.

Opazili ste najbrže, da pri predlaganem obračunovalnem načinu morajo nastati difference med cenami oddane in prejete energije. Produkcijske cene različnih elektrarnen so različne. Centralno obratno vodstvo bi za odvzeto energijo plačevalo manj, nego za oddano. Centralno obratno vodstvo bi torej zaslužilo, centralna elektrifikacijska družba bi imela dohodke. Zelo izdatne dohodke celo.

Razume se, da bi nobena elektrarna po mojem načrtu ne mogla postavljati novih produkcijskih strojev. Centralno obratno vodstvo bi ji vendar lahko zapovedalo, da naj ustavi obrat stroja, ki ga elektrarna šele hoče postaviti. Izračunalo bo, kako draga bi bila produkcija z novim strojem, pa bo po tej ceni elektrarni dobavljalo energijo.

S tem bi bila naša banovina zavarovana pred nepotrebnimi novimi elektrarnami. Nemogoče bi bile pred vsem nove majhne elektrarne. Pa tudi sedanje manjše elektrarne bi polagoma izumrle. Prehod od razcepljenega skromnega električnega gospodarstva, do velikopoteznega, do produkcije v velikem stilu, bi bil zasiguran.

Zdi se mi, da bi po mojem načrtu centralno obratno vodstvo imelo velike dohodke. Skupno banovinsko omrežje bi dobilo soliden finančni temelj. Nepotrebne bi bile izgube, ki jih sedaj ponesrečena elektrifikacija javnosti donša. Nepotrebni bi bili prispevki privatnih podjetij za javno elektrifikacijo.

Nabral bi se počasi tudi denar za omrežja v pasivnih krajih. Tudi taki izdatki bi potem nikogar ne boleli. V teku let pa bi vendarle morali pokazati se poslovni presežki centralne elektrifikacijske družbe, takrat pa bi bilo treba misliti na znižanje cen.

Moj elektrifikacijski načrt je mestna občina ljubljanska takoj sprejela. Saj bi ji ne bilo treba z izgubo ustavljati obrata. Skrbi bi ne imela več z nadaljnjimi razširjevanji mestne elektrarne, ki bodo prav kmalu potrebna. Za obratne rezervne stroje bi ji ne bilo treba več skrbeti.

Dovolj je drugih elektrarnen, ki bodo iz istih razlogov rade sprejele moj elektrifikacijski načrt. Centrale, ki jim mrtva voda pada čez jez, centrale, ki ne morejo kuriti premogovnih odpadkov, bodo iz drugih razlogov z mojim načrtom zadovoljne.

Prepočoval sem lani vso Slovenijo, ogledal si vse trase. Razgovarjal sem se z večino predstavnikov privatne električne industrije. Nikjer nisem našel odpora. Prepričan sem bil tedaj, da bo moj načrt usmeril elektrifikacijsko delo na pravo pot.

Čudim se, da ponesrečeni poizkusi še trajajo. Čudim se, da se še ni na poziv naših oblasti sestalo predstavnstvo naše električne industrije, da bi se izjavilo o mojih načrtih. Mislim, da bi bila elektrifikacijska konferenca že skrajno potrebna. Moj načrt ni tak, da bi se ne moglo razpravljati o njem javno, odkrito in stvarno.

Časi so silno resni. Svetovna kriza leži kakor mra na našem gospodarstvu. Dolžnost nas vseh je, da združujemo gospodarske sile. Dolžnost strokovnjakov je, da svetujejo in vodijo.

Zakaj naj ostane elektrifikacija pasivna, zakaj naj pada neizkoriščena voda čez jezove naših elektrarnen, zakaj naj gni premogovni prah na ležiščih, čeprav bi ga lahko v elektrarnah pokurili? Zdi se mi, da po nepotrebnem zapravljamo visoke milijone vsako leto, ker ne izkoriščamo energije, ki kriči po delu in ker ne najdemo pota do složnega organiziranega smotrenega električnega gospodarstva.

Saj vam je znano, da tako težko pogrešamo malenkostne milijone, da so celo najvišje naše kulturne institucije v nevarnosti. Z vsotami, ki jih izgublja zmedeno sedanje električno gospodarstvo, bi prav lahko izdatno alimentirali gledališča, šole in univerzo.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobni in svetliolika srajce, ovratniki in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo **tovarna JOS. REICH**

ZA VELIKONOČNE PRAZNIKE NA NAŠ JADRAN

Dočim imamo pri nas hudo zimo, se je preoblekel naš Jadran že v spomladansko obleko ter zažarel v prvih spomladanskih toplih žarkih. Medtem ko je smučarski sport v Sloveniji še vedno v največjem razmahu, se pripravljajo na Jadrano h koptanju. Posebno za Velikonočne praznike se pripravlja naš Jadran, da sprejme in pozdravi svoje prve izletnike ter se povsod nudijo slehernemu različni ugodnosti in olajšave. Na eni strani dovoljujejo naše železnice 75 odstotkov popusta na povratku že pri petdnevem bivanju v enem kraju, na drugi strani priredi Jadranska plovidba vzdolž Jadranske obale poceni izlet. In tudi vsi hoteli so znatno znižali svoje cene začasa velikonočnih praznikov. Izlet Jadranske plovidbe s parobrodom »Prestolonaslednik Peter« se prične z odhodom s Sušaka v soboto 26. marca ob 23., pelje v Split, Dubrovnik, Kotor. Ladja se vrne na Sušak 30. marca ob 13. Cena tega izleta je Din 1.000[—] za osebo, za otroke do 12 let Din 700[—]. V tej ceni je všeta vožnja po morju Sušak—Kotor in nazaj (razlike v razredu ni), prehrana in preno-

Veletrgovina

A. Šarabon

v Ljubljani

priporoča
špecerijsko blago
več vrst žganja, moker
ter deželne pridelke —
kakor tudi raznovrstno
rudninsko vodo

Lastna prazarna za
kavo in mlin za dišave
z električnim obratom

Telefon 26-66

čišče na parobrodu za čas vsega potovanja. Prijave sprejema do 22. t. m. »Putnik« v Ljubljani. Prijaviti se je treba čimpreje radi rezerviranja prostorov.

TEDEN LJUBLJANSKI BORZI

Posebno priložilo Trgovskega lista

Devizno tržišče

Tendenca spremenljiva; promet 2.054.976-66 dinarjev

V minoletem tednu je bila devizna kupčija na ljubljanski borzi omejena v prvi vrsti na privatno ponudbo, ker je Narodna banka dnevno dajala le omejeno količino deviz na razpolago. Ker pa tudi privatnega blaga ni bilo mogoče v zadostni meri nabaviti je bil na poednih borznih sestankih dosežen minimalen devizni promet kakor je razvidno iz naslednjih prometnih števil:

7. marca Din 101.046-80 Berlin—New York,
8. marca Din 352.585-25 Halija—New York,
9. marca Din 243.744-43 New York—Curih,
10. marca Din 1.257.181-75 London—New York,
11. marca Din 100.412-43 London—New York.

Edini četrtek (dne 10. t. m.) je zaključil z normalnim deviznim prometom, to pa je zbog zadostne privatne ponudbe v devizi London, katere je bilo prodano oziroma kupljeno samo tega dne za več ko 1.129 milj. dinarjev.

V celem je znašal v prejšnjem tednu skupni promet v privatnem blagu 1.552 milj. Din, dočim je dala Narodna banka tokrat za pol milijona dinarjev deviznega blaga.

Primerjaje celotedenski promet v poednih devizah (vse v milijonih dinarjev) s prometom v predzadnjem tednu (številke v oklepajih; vse v milj. dinarjev) je razvrstitev sledeča: London 1.231 (0-519), Trst 0-355 (0-539), New York 0-165 (1-405), Berlin 0-110 (0-455), Praga 0-092 (1-920), Pariz 0-052 (0-002) in končno Curih 0-050 (2-495).

Devizna tečajnica zadnjega tedna je zabeležila znatne tečajne padce kakor kaže spodnja tabela:

	Dne 7. marca 1932 najnižji	najvišji
Amsterdam	2279-57	2290-93
Berlin	1344-03	1354-83
Bruselj	789-03	792-67
Curih	1094-35	1099-85
London	199-31	200-91
New York	5646-84	5675-10
Pariz	222-94	224-06
Praga	167-86	168-72
Trst	293-37	295-77

	Dne 11. marca 1932 najnižji	najvišji
Amsterdam	2272-99	2284-35
Berlin	1340-74	1351-54
Bruselj	785-19	789-13
Curih	1094-35	1099-85
London	204-35	205-95
New York	5613-93	5642-19
Pariz	221-98	223-10
Praga	166-98	167-84
Trst	291-45	293-85

Izmed vseh deviz, s katerimi se na ljubljanski borzi najbolj trguje, je začrtal tečaj New Yorka še največje nazadovanje in sicer za celih 33 točk od ponedeljka na petek 11. t. m., dočim so ostale devize beležile sledeče tečajne padce (od 7. do 11. t. m.): Amsterdam 7 poenov, Berlin 4 poene, Bruselj 4 poene, Pariz in Praga po 1 poen a Trst 2 poena. Nasprotno pa je bil Curih trgovan ob nespremenjenih tečajih a London je tekom prejšnjega tedna celo okrepil svoj tečaj za 5 točk. Budimpešta in Dunaj še vedno nista beležila ter so izostale notice ostalih deviz.

Efektno tržišče

Tendenca skrajno mlačna; brez zaključkov

Na tukajšnjem efektivnem tržišču vlada popolno mrtvilo. Notice industrijskih papirjev niso tekom prejšnjega tedna zabeležile nobenih sprememb. Od ponedeljka predzadnjega tedna dalje kotirajo na ljubljanski borzi tudi delnice Narodne banke kraljevine Jugoslavije.

V Blairu sploh ni bilo prometa, dočim je na prvih treh borznih sestankih pretečenega tedna notirala ponudba v 8% posojilu 54— in v 7% posojilu 48—. Nasprotno pa so se tečaji za blago v obeh Blairovih posojilih okreplili na 55— oziroma 49— v četrtek (10. t. m.) in na 56— odnosno 51— v petek dne 11. marca 1932.

Lesno tržišče

Tendenca se vedno slaba

Vsled dolgotrajne zime se je pričetek pomladanske stavbene sezone zakasnil. Razun tega pa še zelo neugodno vpliva na tem polju vsestranska gospodarska kriza. S kakim velikim stavbenim gibanjem v tej sezoni nihaker ni računati, kar bo naravno vplivalo tudi na oddajo stavbenega lesa, ki je v preteklih sezonah vsaj na domačem trgu našel še precej povoljni odjem. V kvalificiranem eksportnem lesu pa traja še vedno zastoj.

Povpraševanja:

Jesen od 50 do 100 mm. Javor v normalnih dolžinah in debelinah. Oreh v normalnih dolžinah in debelinah. Franko meja Podbrdo ali Postojna tr.

Hrastovi pragi v dolžini od 2-60 m × 14 × 24 cm. Navesti množino, dobavni rok, in ceno franko meja Postojna tranzit.

Jelovi odpadki, povezani v butare, zdravi in suhi. Franko meja via Postojna tranzit.

400 m³ madrierov, smreka in jelka, monte, 220/75 mm, od 3 do 8 m dolžine (od 33 do 33 cm) in to: ca. 50% od 3, 4, 5, 6 m; ca. 40% od 3-33 do 5-66 in 7-08 m; ca. 10% od 6-33 do 7-66 m. — 150 m³ madrierov, IV, kvalitete 220/75 mm, od 3 do 8 m. — 100 m³ madrierov, 218/74 mm, I, II, III, od 3 do 8 m. stopnjevanje po 33 cm; 40 m³ madrierov, 218/74 mm, IV, od 3 do 8 m, stopnjevanje po 33 cm; 20 m³ desk, 24 mm, od 2 do 3-75 m, stopnjevanje od 25 do 25 cm; 20 m³ desk, 24 mm, od 4 m, od 17 do 36 cm (francoske širine); 20 m³ desk, 24 mm, od 4 m, ozko, od 8 do 16 cm. — 100 m³ desk, 24 mm, I, II, III, 4 m, od 17 do 38 cm, media 27 cm (francoske širine); 20 m³ desk, 24 mm, monte, 4 m, ozko 8 do 16 cm; 80 m³ desk, 18 mm, I, II, III, 4 m, od 17 do 36 cm, media 25 cm (francoske širine); 30 m³ skuret, 12 mm, I, II, III, monte, 4 m, od 17 do 30 cm (francoske širine); 40 m³ tramov, 220 × 220 do 300 × 300, od 8 do 12 m (od 50—50 cm); 60 m³ letev, 24 in 28 mm, monte, od 2 do 4 m, stopnjevanje po 50 cm, vezano po 25 in 16 kom.; 20 m³ letev, 6 × 24 mm, od 1 1/2 do 4 m, stopnjevanje po 50 cm, vezano po 72 kom. — Fob Sušak (pod brod).

1 vagon borovih desk, 50, 60 mm, I, II; 1 vagon mecesnovih desk, 18, 40, 50, 60 mm, I, II. — Franko vagon nakladalna postaja.

1 vagon bukovih subij, I, II, III, 4/4, v dolžinah 3-20, 4 in 5 m. Cena franko vagon Sušak pristanišče.

4 vagone kratice, smreka, jelka, 12 in 18 mm debeline, od 2 m naprej, od 10 cm naprej, nekaj lahko od 8 do 9 cm naprej, lepo belo blago, vezano, suho; cena franko meja Postojna tranzit.

Ljubljanska borza

Tečaj 16. marca 1932.	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 100 h. gold.	2284:51	2295:87
Berlin 100 M	1344:58	1355:38
Bruselj 100 belg	789:58	793:52
Budimpešta 100 pengö	—	—
Curih 100 fr.	1094:35	1099:85
London 1 funt	205:01	206:61
Newyork 100 dol., kabel	—	—
Newyork 100 dolarjev	5638:61	5666:87
Pariz 100 fr.	222:80	229:92
Praga 100 kron	167:81	168:17
Stockholm 100 šved. kr	—	—
Trst 100 Hr	292:54	294:94

Gibanje pri zavarovanju delavcev

OUZD v Ljubljani je izdal za mesec februar 1932 naslednjo statistiko:

Povprečna moških članov 46.021 (— 9.900), ženskih 28.729 (— 2.081), skupaj 74.750 (— 11.981). — Povprečna bolnikov: moških 1.120 (— 387), ženskih 769 (— 328), skupaj 1889 (— 715). — Odstotek bolnikov: moških 2,43% (— 0,26), ženskih 2,68 (— 0,88), skupaj 2,53 (— 0,47). — Povprečna dnevna zavarovana mezda Din pri moških 27,78 (— 1,08), ženskah 19,68 (— 0,59), skupaj 24,63 (— 1,15). — Celokupna dnevna zavarovana mezda pri moških Din 1.278.245,60 (— 335.884,40), pri ženskah Din 562.604,80 (— 58.768,—), skupaj Din 1.840.850,40 (— 394.652,40). (Številke v oklepajih pomenijo prirast — oziroma padec — od lanskega leta, t. j. od februarja 1931.

Tudi v mesecu februarju 1932 je gospodarska kriza polagoma toda stalno napredovala. Padec zavarovanih delavcev napram letu 1930 se je povečal od 14.895 v začetku meseca na 16.695 na koncu meseca. Naglasiti je treba, da je bilo napredovanje krize letos počasneje, nego lansko leto. Vслед tega se je padec zavarovanih delavcev napram letu 1931 zmanjšal od 12.383 v začetku meseca na 11.783 na koncu meseca. Preciznejšo sliko o razvoju krize daje sledeča tabela padcev zavarovanih delavcev.

dne	napram 1931	napram 1930
1. februarja	—12.383	—14.895
5. februarja	—12.500	—15.029
10. februarja	—11.545	—15.200
15. februarja	—11.937	—16.394
20. februarja	—11.864	—16.789
25. februarja	—11.862	—16.606
28. februarja	—11.783	—16.695

Razmerje med reduciranimi moškimi in ženskimi delavci se je nekako stabiliziralo na višini 5:1.

Izredno so se zboljšale zdravstvene razmere. Odstotek moških bolnikov se je zmanjšal za 0,26 odstotka na 2,43, ženskih celo za 0,88% na 2,68 in skupaj za 0,47 na 2,53 odstotka.

Povprečna dnevna zavarovana mezda (katera odgovarja približno povprečnemu dnevni delavskemu zasluhu) je padla v februarju zelo občutno: pri moških za Din 1,08, pri ženskah za Din 0,59 in skupaj za Din 1,15 (prejšnji mesec Din 1,01). Znižanje povprečne dnevne zavarovane mezde znaša skoraj 5 odstotkov.

Celokupna dnevna zavarovana mezda je nazadovala z Din 394.652,40. To pomeni, da je delavstvo, zavarovano pri OUZD-u izgubilo radi odpustov in krajsanja plač dnevno ca. pol milijona dinarjev ali mesečno ca. 12 milijonov. Dohodki OUZD-a (bolniški prispevki) so se radi tega kljub povišanju tarifa od 6 na 6,5 odstotka znižali dnevno za ca. Din 13.000 ali mesečno za ca. Din 350.000.—. Brez povišanja prispevnega tarifa bi bil primanjkljaj skoraj še enkrat tako velik.

Kupujte domače proizvode!

Vanilin sladkor in Prašek za pecivo:

Mednarodni kovinski trgi

Mesec februar je pomenil nadaljnji korak v padanju mednarodnih kovinskih cen. Poročila iz Amerike so pognala cene začasno nekoliko navzgor, a to je ostalo omejeno le na trgovino. Konsumenti so v vseh deželah trpeli vsled padajoče zaposlenosti; in ker je upanje na bližnje ozdravljenje kovinskotržnega položaja omajano, so konsumenti kupovali le toliko, kar je bilo neobhodno potrebno. In vseno se cene niso držale, kakor nam pravijo sledeče londonske notacije (v funtih in šilingih, preračunjeno na decimalke, za tono):

Leto	Baker	Cin	Svinec	Cink
1913	68:50	201:13	18:60	22:14
Konec dec. 1930	46:90	116:11	15:00	13:15
Konec sept. 1931	33:70	122:18	14:30	12:17
Konec dec. 1931	38:30	141:30	15:70	14:60
Konec jan. 1932	37:60	137:16	14:70	13:18
Sreda febr. 1932	36:17	138:50	14:16	14:00
Konec febr. 1932	35:15	138:11	13:10	13:10

Pritisk na trge se je vsled napovedbe novih carinskih odredb v raznih državah nanovo poostiril. Odločilna za kovinske trge pa ostane nezadovoljiva poraba, koje padalni razvoj vidimo iz naslednjega (svetovna poraba v tisoč tonah, v oklepajih poraba v U. S. A.):

Leto	Baker	Svinec	Cink
1913	1052 (362)	1154 (379)	985 (264)
1928/29	1835 (989)	1680 (688)	1429 (525)
1930	1546 (722)	1532 (515)	1268 (389)
1931	1210 (520)	— (349)	— (278)

Novi carinski načrti, padajoči konsum in še zmeraj ne zadosti omejena produkcija ogrožajo mednarodne kovinske karte, ki so jih v zadnjih letih s tolikim trudom spravili skupaj. Zdi se, da bo že dolgo časa obstoječa njih latentna kriza prišla sedaj do izbruha. To je posledica napačne dosedanje produkcijske politike.

Dobava-prodaja

Dobave. Prometno-komercijelni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 26. marca t. l. ponudbe glede dobave tiskovin. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem oddelku.) — Dne 18. aprila t. l. se bo vršila pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu ofertna licitacija glede dobave barv in lakov. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, pogoji pa pri gradbenem oddelku iste direkcije.)

Oddaja zgradbe in zakupa restavracije na postaji Čačak se bo vršila potom ofertne licitacije dne 11. aprila t. l. pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu. (Oglas in pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani.)

Prodaja starih vreč. Dne 21. marca t. l. se bo vršila pri Dravskem intendantskem skladišču v Ljubljani licitacija glede prodaje 5000 kg starih vreč. (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem skladišču.)

Vpisale so se nastopne firme:

Sedež: Ljubljana.
Besedilo: »Apno« družba z o. z.
Obratni predmet: Nakup vsakovrstnega apna in razpečavanje istega za lastni ali tuj račun.

Družbena pogodba z dne 20. februarja 1932.

Visokost osnovne glavnice: 50.000 Din. Na to vplačani zneski v gotovini: 50.000 dinarjev.

Poslovodje: Dr. Vrbunec Vinko, ravnatelj TPD v Ljubljani, Prochaska Albert, direktor tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku, Birolla Gvidon, tovarnar v Zagorju ob Savi.

Prokurist: De Paulis Josip, inšpektor TPD v Ljubljani.

Deželno kot trgovinsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 27. februarja 1932.

Firm. 199/32 — Rg C V 57/1.

Sedež: Rožna dolina pri Ljubljani.
Besedilo: »Cementine« družba z o. z. za izdelovanje cementnih predmetov.

Obratni predmet: Izdelovanje in prodaja cementnih predmetov, nakup in prodaja stavbenega materijala, prevzem in ustanavljanje sorodnih podjetij.

Visokost glavnice: 15.000 Din. Na to vplačani zneski v gotovini: 15.000 dinarjev.

Poslovodje: Schott Rudolf, zasebni nameščeneec v Ljubljani, Tabor št. 5.

Dr. Gaj Emil, lastnik agencije v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje št. 1.

Deželno kot trgovinsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. februarja 1932.

Firm. 152/32 — Rg C V 50/1.

Sedež: Stožice.
Besedilo: »Jugolana«, tekstilna družba z o. z.

Obratni predmet: Mehanično izdelovanje vsakovrstnih tkanin in razpečavanje istih; nakup in prodaja za to potrebnih sirovin in strojev ter orodja.

Visokost osnovne glavnice: 50.000 Din. Na to vplačani zneski v gotovini: 50.000 dinarjev.

Poslovodje: Buzzolini Humbert, tovarnar v Stožicah 48; Vidmar Rudolf, trgovec v

Stožicah 80, in Sever Marjan, zasebnik v Ljubljani, Gosposvetska 14.

Deželno kot trgovinsko sodišče v Ljubljani, odd. III.,

dne 27. februarja 1932.

Firm. 196/32 — Rg C V 55/1.

Smotreni trgovci in industriji čitajo vse dobavne razpise, ki jih redno prinaša naš list. Dobav potom javnih licitacij se more udeležiti vsak trgovec in vsak producent! Čitajte in ne opuščajte ugodnih poslovnih prilik, ki vam jih nudijo udeležbe na javnih licitacijah!

Irzna poročila

Mariborsko sejmsko poročilo. Prignanih je bilo 14 konj, 13 bikov, 240 volov, 313 krav in 9 telet, skupaj 589 komadov. — Povprečne cene za različne živalske vrste na sejm dne 8. marca 1932 so bile sledeče (za 1 kg žive teže): debeli voli od 4,25 do 5, poldebili voli 3 do 3,75, plemenski voli 2,50 do 3,50, biki za klanje 2,50 do 4, klavne krave debele 2,25 do 3,75, plemenske krave 2,50 do 2,75 krave za klobasarje 1,25 do 2, molzne krave 2,50 do 3, breje krave 2,50 do 3, mlada živina 3,25 do 4,50, teleta 4 do 5 Din. Prodanih je bilo 237 komadov. —

Brzjavni: Krispercoloniale Ljubljana
Telefon št. 2263

Ant. Krisper Coloniale

Poselnik: Josip Verlič

Veletrgovina kolonialne robe. Velepražarna kave. Milni za dišave

LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA 33

Zaloga špirta, raznega žganja in konjaka. Mineralne vode

Težna postrežba — Ceniki na razpolago
Ustanovljeno leta 1840

Vinocet

Tovarna vinskega kisa d. z o. z. Ljubljana

nudi najfinejši in najokusnejši

NAMIZNI KIS

iz pristnega vina

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 1a
II. nadst. Telefon št. 23-89

Ideal

Ustanovljeno leta 1906

Najboljši stroji! Vsak kupec najboljša referenca!
Tudi na obroke dobavi tvrdka

The Rex Co.

Ljubljana
Gradišče 10

Telefon 22-68

Zagreb
Sajmište 56

Erika

Ustanovljeno leta 1906

Dr. Viktor Murnik:

Narodno gospodarstvo in Sokolstvo

(Nadaljevanje)

8. »Optimizem je strahopetnost«?

Ob izrazih »masa, sama zase nesposobna življenja«, »odvečna in izgubljena truma ljudi« se zdi skoro, kakor da bi Spengler hotel kovati podobno, četudi ne tako ostro razliko med ljudmi, kakor pred njim Nietzsche s svojimi »nadčloveki« nasproti drugim: »premnogim« (»Allzuvielen«). In ali so vsi vodniki sami nadarjeni, »rojeni s tvorno močjo«, vsi drugi pa nenadarjeni? Ali ni bilo vedno med vodniki tudi takih, ki so bolj »šolani z železno pridnostjo«, kakor pa nadarjeni, in ali ni bilo vedno tudi med vojenci jako nadarjenih, ki pa niso bili rojeni v razmerah, ki bi jim bile dovoljevale šolati se, ko je pač bolj redka ona velika energija, ki jo je poleg nadarjenosti treba, da se kdo vključ vsem protinim okolnostim povzpne od spodaj navzgor, energija, ki jo obdružujemo na »selfmedmenih«? Tudi oni »premnogi«, »sami zase odvečni« so važni za državo, sicer nazadovanje rojstev nekaterim državam, med njimi tudi Nemčiji, ne bi delalo skrbi; važni za državo, torej za organizacijo. Kolikor važno in ne lahko je delo častnikov — brez bataljonov postanejo tudi oni odveč. Ako masa zase ni sposobna življenja, pa to tudi vodniki niso sami zase. Šele oboji skupaj zmorejo kaj. Treba je razumevanja na obeh straneh, ne samo pri delavcih; medsebojnega, vzajemnega razumevanja in zaupanja. Treba je iskati izhoda, iskati podlage za sporazum med obema in sredstev, da se paralizira pogubni vpliv dela pri stroju, tem vampirju, ki človeku izsesava dušo.

Spengler pa meče puško v koruzo in kliče: »Optimizem je strahopetnost«. Optimizem bi bil Spenglerju seve na potu, ko skuša dokazati, da zapadnoevropska ali, kakor jo imenuje, »faustična« kultura in civilizacija stoji pred propadom. Ko prerokuje konec »faustičnega človeka«, mora z njim vred prerokovati tudi konec faustične, to je strojne tehnike. Le za faustičnega človeka, pravi, da je ta tehnika notranja potreba. »Le faustični človek misli, čuti in živi v njeni obliki. Duševno mu je potrebna, ne njene gospodarske posledice, ampak njene zmag; navigare necesse est, vivere non est necesse.« Za »barvaste« narode pa da ni notranja potreba, ampak le »orožje v boju proti faustični civilizaciji, orožje kakor veja z drevesa v gozdu, ki jo zaženeš proč, ko je izpolnila svoj namen. Ta strojna tehnika je s faustičnim človekom končana in bo nekega dne razbita in pozabljena — železnice in parniki prav tako, kakor nekdanje rimske ceste in kitajski zid, naša vele-mesta z nebotičniki tako kakor palače stare Memfide in Babilona. Zgodovina te tehnike se hitro bliža neizogibnemu koncu. Razjedla se bo od zno-

* »Jadrati je treba, živeti ni treba. Tako je, kakor pripoveduje Plutarh, zaklical Pompej mornarjem, ki ob velikem viharju niso hoteli na morje z ladjo žita, potrebnega Rimu, češ: treba je odjadrati, četudi slavimo življenje v nevarnosti.

traj kakor vse velike oblike katerekoli kulture. Kdaj in kako, ne vemo.«

»Vpričo take usode«, kliče Spengler na konci svoje žalostne knjige, je samo eno svetovno nazi-ranje, ki nas je vredno, Ahilovo: rajši kratko življenje polno činov in slave, kakor dolgo brez vsebine. Nevarnost je postala tako velika, za vsakega posameznika, vsak sloj, vsak narod, da je žalostno, si kaj lagati. Čas se ne da zadržati; nobenega modrega preokreta ni, nobene pametne odpovedi. Le sanjanci verujejo na izhoda. Optimizem je strahopetnost. Rojeni smo v ta čas in moramo hrabro iti do konca pot, ki nam je določena. Na izgubljeni postojanki vztrajati brez upanja, brez rešitve, je dolžnost. Vztrajati kakor oni rimski vojak, čigar kosti so našli pred vrati Pompejev; umrl je, ker so ob izbruhu Vezuva pozabili odpoklicati ga. To je veličina, to se pravi imeti rasnost. Ta pošteni konec je edino, kar se človeku ne more vzeti.«

Lepa, blesteča je ta primera z rimskim vojakom, ki izpolnjuje svojo dolžnost, pa naj pride, kar hoče. Toda primere menda niso le za to, da samo blešče in lepšajo slog, ampak da tudi razsvetljujejo, boljše pojasnjujejo. Ta primera pa samo blešči oči, da še težje razložijo, kaj prav za prav Spengler hoče povedati.

Pa vzemimo drugo primero, čeprav malo obrabljeno. Kapitan, ki do zadnjega vztraja na potapljanju se ladji, da vodi reševanje potnikov, pa se nam v zadnjem hipu ne more več rešiti, je požrtvovalno storil svojo dolžnost. Ako pa bi se nazadnje, ko so že vsi drugi rešeni, mogel tudi sam rešiti, pa vendar dalje vztraja, ko to ni več njegova dolžnost, in se potopi z ladjo, je to samomor, morda iz obupa nad izgubljeno ladjo. Kaj takega Spengler najbrž ne misli, da naj bi storil zapadni Evropec, celo ne »vsak posameznik, vsak sloj, vsak narod!«

Oni rasni rimski vojak najbrž tudi ni samo čakal na svoj — odpoklic in, ker ga ni bilo, umrl. Ampak izvrševal je svojo službo, svojo dolžnost, stražiti pri vratih, pa se nazadnje ni mogel rešiti tudi sam, ne pa morda, da bi bil storil samomor. Kdo pa je Spenglerju povedal, da so ga pozabili odpoklicati? Morda je celo dobil povelje — in če ne, sam smatral za dolžnost — stražiti dalje, vzdrževati red pri vratih, kolikor se je sploh dalo v takih grozljivih razmerah, da se olajša in pospeši umik množice, ki so bežale iz mesta, da se rešijo. Ali so te množice delale proti dolžnosti, ko so bežale in ne vztrajale?

Pač niso imele dolžnosti vztrajati, kakor tudi potniki potapljajoče se ladje ne! Ali pa naj zapadnoevropsko človeštvo v položaju, kakor ga opisuje Spengler, primerjamo z vojakom (ali s kapitanom), ki je imel dolžnost vztrajati, ali pa z množicami prebivalcev (ali s potniki), ki te dolžnosti niso imeli in so se rešili.⁹

Menda z množicami! Te pa so iskale izhoda iz katastrofe. Rešile so najprej golo življenje, pa se po rešitvi brez dvoma trudile, da si življenje iz-

⁹ »Der Mensch und die Technik«, str. 87 in sl.
¹⁰ Od kakih 20.000 prebivalcev se je večina mogla rešiti; zasutih je bilo kakih 2000, ki so iskali rešitve v kletah ali pa se predolgo mudili z reševanjem svojih stvari.

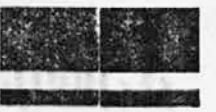
boljšajo, olepšajo. Kakor stvar slika Spengler, je človeštvo zapadne Evrope v podobnem položaju. Iz katastrofe, ki mu po Spenglerju preči od brezposelnosti zbog konkurence »barvstih«, propada strojne tehnike itd., mu je iskati izhoda, reševati najprej golo življenje in se na to prizadevati, kako si zopet ustvariti udobnejše, lepše življenje. In tu bi bila dolžnost vodnikov gospodarstva, napeti vse sile, da se reši čim več »vojencev«, množice, mase, da se rešijo vsi, pa se s tem rešijo tudi oni sami, vodniki. To bi bila dolžnost, ki se da primerjati z dolžnostjo rimskega vojaka pred vrati Pompejev, ki je najbrž tudi upal, da se naposled reši tudi sam, pa se ni mogel več, ampak je storil v resnici pošteni konec: konec pri delu za druge.

Seve, Spengler ne vidi nobenega izhoda in za nikogar, kvečjemu za vodnike, ki edini bi mu mogli ubežati. Sicer ni nobene rešitve, nobene nade: vera na izhoda mu je sanjaštvo. Temno, črno opisuje vse. Zdi se, kakor bi se naslajal ob tem opisovanju, se opajal z žalostnim bleskom svojih stavkov.

Ako pa ni za nikogar izhoda in rešitve, potem vztrajanje do konca ni dolžnost, ampak je vsakdo prisiljen, hočeš nočeš, k njemu; nekaj, čemur se nihče ne; ne sme, ampak ne more izogniti.

Taka neizogibnost je za vsakega človeka staranje in naposled smrt. Pa tudi za vsak narod, za vsako raso je staranje in nazadnje izumiranje neizogibnost. S staranjem in izumiranjem bo prišel seve tudi konec zapadnoevropske kulture in civilizacije, kakor je pred davnimi leti prišel za grškoroško. V drugem stoletju po Kr. je imel Rim nad milijon prebivalcev, v petem ne več kakor večja vas. Prebivalstvo rimskega cesarstva se je postaralo in začelo izumirati najprej v mestih in potem tudi na deželi. Tudi Berlin, Pariz, London bo nekoč prazen, puščavan razpadajočih hiš. In tudi prebivalstvo v drugih mestih in na deželi se bo manjšalo bolj in bolj. In v zapadni Evropi bo praznega prostora dovolj za mlado in plodovito človeštvo v slovanski Evropi in Aziji, ki se bo med tem pomnožilo, da mu doma postane preteno — kakor je bilo svoj čas dosti praznega prostora v Italiji, Galiji itd. za mlada in plodovita germanska plemena; mešajoč se s še ostalim starim prebivalstvom, so mu donesla nove, mlade, čvrste krvi, nove mlade življenske moči.

Ta plemena se Spenglerju dandanes že starajo. Ko pa v svojem delu »Propad zapadnega sveta« še ne pričakuje popolnega propada tudi civilizacije že v našem stoletju, se zdi, da je v svojem naj-novejšem delu »Človek in tehnika« drugega mnenja ter da misli na katastrofalen konec zbog brezposelnosti, ki je že danes velika in ki »ni kriza, ampak začetek katastrofe«. »Zgodovina te tehnike se hitro bliža neizogibnemu koncu, čeprav ne vemo, kdaj in kako se bo razjedla od znotraj.« »Rojeni v ta čas, moramo hrabro iti pot do konca.« Torej mu bo konec že v tem času. Katastrofa zbog brezposelnosti bo obenem konec civilizacije. Predčasno, pospešeno izumiranje zbog pomanjkanja materijelnih pogojev za življenje bi bilo to in ne počasno zbog čim dalje bolj napredujočega staranja: ... vojenci, ki so postali odveč, so izgubljeni; njih število pomeni njih smrt... (Dalje prihodnjic.)

TISKARNA MERKUR
LJUBLJANA

GREGORCIČEVA 23

TELEFON št. 25-52

se priporoča za cenj. naročila, ki jih bo izvršila hitro, lično in po zmeri cen

Tiskarna Merkur je novo, moderno podjetje. Poleg 5 Lino-type stavilnih strojev, na katerih lahko izvrši vsakovrstne knjige, časopise in revije v najkrajšem času, je založena z vsakovrstnim črkovnim in okrasnim materialom in ima nove, moderne brzotiskalne stroje, za hitro in množinsko izvršitev pa rotacijski tisk v eni ali več barvah.

Razen vsakovrstnih reklamnih tiskovin, ki so seveda za vsak predmet svojevrstne, tiska za trgovce, obrtnike: dopisni papir, memorande, kuverte, posetne karte, komisijske knjižice, račune, letake in lepake in sploh vse druge v to stroko spadajoče tiskovine. Zahtevajte proračune!

Motvoz Grosuplje

domač slovenski izdelek -- Svoji k svojim!

Tovarna motvoza in vrvarna d. d. Grosuplje pri Ljubljani

Nov poklic
za dame in gospode z vpeljavo strojnega pletarstva v hiši. Zajamčen zaslužek ca. 1500 Din mesečno, ker prevzamemo izgotovljeno blago, plačamo zaslužek za pletenje in dostavimo v izdelavo prejo. Pišite še danes po brezplačne prospekte na Domača Pletarska Industrija, št. 65, Josip Kališ, Maribor, Trubarjeva 6.

KUVERTA LJUBLJANA
vsaka 2 Volarski pot
TVORNICA KUVERT IN KONFEKCIJA PAPIRJA

KLIŠEJE
vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše klišarna ST. DEU LJUBLJANA DALMATINOVA 13

Posteljne žične vloge Vam nudi najceneje Prva ljubljanska izdelovalnica žičnih vlog
Pavel Strgulec
Ljubljana
Gospodsvetska cesta 13

Iv. Brunčič
stavbni in pohištveni pleskar in ličar
Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela ter se toplo priporoča cenjenim naročnikom.
Ljubljana, Kolodvorska 23
Cene zmerne, delo solidno, postrežba točna
TELEFON 34-76

Oglašajte v „Trgovskem listu“!

MIROSLAV ZUPAN - Ljubljana
STAVBENIK Poštni ček, račun št. 12.834 Telefon št. 2103
Beton, železobetonske vodne zgradbe, arhitektura ter vsakovrstne visoke zgradbe itd. Sprejemanje v strokovno izvršitev vseh načrtov stavbne stroje • Tehnična mnenja • Zastopstvo strank v tehničnih zadevah

Trgovci! Naročajte blago pri tvrdkah, katere oglašajo v „Trgovskem listu“.